

**Pavojingos cheminės medžiagos
kasdien naudojamuose gaminiuose –
mes turime teisę žinoti!**

PAGALVOK, KAI PERKI
RINKIS PREKES BE PAVOJINGŲ CHEMINIŲ MEDŽIAGŲ

Europos Sąjungoje pavojingų cheminių medžiagų naudojimą gaminiuose gamybai reguliuoja griežtas įstatymas - REACH reglamentas. Kiekvienas pilietis turi teisę žinoti, ar gaminyje, kurį ruošiasi įsigyti, yra pavojingų cheminių medžiagų ir kaip tokį gaminį saugiai naudoti.

REACH ir didelį susirūpinimą keliančios medžiagos

Europos Sąjunga turi daugybę teisės aktų, reglamentuojančių gaminių saugumą ir cheminių medžiagų naudojimą gaminiuose. Vienas svarbiausių – Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1907/2006 dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų (REACH reglamentas).

REACH reglamentas priimtas tam, kad pagerintų žmonių sveikatos apsaugą ir sumažintų cheminių medžiagų keliamą riziką aplinkai. Reglamentu taip pat skatinamas alternatyvių metodų taikymas medžiagų kenksmingumo vertinime, siekiant mažinti bandymų su gyvūnais skaičių.

Pagal REACH reglamentą, pačios pavojingiausios cheminės medžiagos – **didelį susirūpinimą keliančios medžiagos** (*angl. substances of very high concern, SVHC*) – yra šios:

- sukeliančios vėžį (kancerogeninės);
- keičiančios mūsų DNR (mutageninės);
- kenkiančios vaisingumui ir vaisiui (toksiškos reprodukcijai);
- lėtai skylančios gamtoje, besikaupiančios gyvuosiuose organizmuose ir toksiškos (PBT);

- galinčios turėti ilgalaikį neigiamą poveikį žmogaus sveikatai ar aplinkai, kaip pvz., ardančios endokrininę sistemą.

Šios medžiagos yra įtrauktos į kandidatinių (planuojamų uždrausti) medžiagų sąrašą (<http://echa.europa.eu/candidate-list-table>). Visuomenė privalo būti informuojama, jei šios cheminės medžiagos yra naudojamos gaminių gamybai.

33 straipsnis

33-čias REACH reglamento straipsnis įpareigoja gaminių tiekėjus suteikti vartotojui informaciją apie didelį susirūpinimą keliančias medžiagas gaminyje, ir suteikia vartotojui teisę reikalauti šios informacijos. Kai tokios informacijos reikalaujama, gaminių tiekėjas yra įpareigotas **per mažiau nei 45 dienas** atsakyti, ar gaminyje yra į kandidatinių (planuojamų uždrausti) medžiagų sąrašą įtrauktų medžiagų, kurių koncentracija **didesnė nei 0,1% gaminio svorio**. Tiekėjas vartotojui būtinai turi pateikti pakankamai informacijos, kad būtų užtikrintas saugus gaminių vartojimas. Galima prašyti suteikti informacijos prieš perkant arba jau įsigijus gaminį. Turėdamas daugiau informacijos, vartotojas gali pasirinkti saugesnį produktą!

Kiekvienas gali paraginti gamintojus ir tiekėjus

Naudojimas „teise žinoti“ prisideda prie pokyčių: tai, kokias medžiagas gaminių gamybai naudoja gamintojai ir kokios prekės pasiekia parduotuvių lentynas, priklauso ir nuo pirkėjų. Visuomenės spaudimas veikia efektyviau nei įstatymai. Gamintojai turi suprasti, kad vartotojai nori sveikesnių produktų.

Užklauskos teikimas

Jūs galite prašyti informacijos, ar didelį susirūpinimą keliančios medžiagos yra gaminyje, parduotuvėje, kurioje įsigijote prekę, arba galite kreiptis į gaminio gamintoją ar importuotoją/tiekėją. Geriausia, savo prašymą pateikti raštu.

Jūsų užklausoje turėtų būti nurodyta ši informacija:

- Tikslus produkto pavadinimas/apibūdinimas, brūkšninis kodas, jo gamintojas/tiekėjas;
- Prašymas suteikti informacijos ar gaminyje yra medžiagų, įtrauktų į kandidatinių (planuojamų uždrausti) medžiagų sąrašą, jei šių medžiagų koncentracija viršija 0,1% gaminio ar jo pakuotės svorio.

Jei kuri nors šių medžiagų yra gaminio sudėtyje, gamintojas ar tiekėjas per 45 dienas privalo Jums pateikti išsamią informaciją, užtikrinančią saugų gaminio naudojimą. Ši teisė nustatyta REACH reglamento 33(2) straipsnyje. Jūs taip pat galite pateikti nuorodą į Europos Cheminių medžiagų agentūrą (ECHA), kur galima gauti daugiau informacijos apie gaminių gamintojų, importuotojų, tiekėjų prievoles, įteisintas REACH reglamentu - <http://echa.europa.eu/>.

Laiško gamintojui, importuotojui ar tiekėjui pavyzdys

Užklauso autoriaus kontaktinė informacija

Data

Gamintojo/importuotojo/tiekėjo kontaktinė informacija

Prašau mane informuoti apie tai, ar gaminyje(-iuose), kuriuo(-iais) Jūs prekiaujate (gaminiate) bei šio(-ių) gaminio(-ių) įpakavime, yra cheminių medžiagų, įtrauktų į labai didelį susirūpinimą keliančių cheminių medžiagų sąrašą (angl. „Candidate list of substances of very high concern“ – SVHC).

Informacija apie gaminį(-ius): (produkto pavadinimas, brūkšninis kodas, serijos numeris, gamintojas ir kt.)

Jeigu bent viena iš tokių medžiagų yra Jūsų gaminyje(-iuose) ar jo(-ų) įpakavime, Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1907/2006 dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų (REACH), 33.2 straipsnyje įpareigoja per 45 dienas nuo prašymo gavimo datos ja(-as) įvardinti ir pateikti pakankamai informacijos, kad gaminį būtų galima saugiai naudoti.

Būsiu dėkinga(-as), jei informuosite, ar šiame(-iuose) gaminyje(-iuose) bei jo(-ų) įpakavime nėra kitų pavojingų cheminių medžiagų ir kokius alternatyvius gaminius be pavojingų cheminių medžiagų Jūs galite pasiūlyti.

Norėdami gauti daugiau informacijos apie savo kaip gamintojo (importuotojo/tiekėjo) pareigas pagal REACH reglamentą susisiekite su nacionaline REACH-CLP pagalbos tarnyba:

Tel. 8 5 212 6090, el. p. reachclp@aaa.am.lt.

Su pagarba,

Vardas Pavardė

Jei negavote jokio atsakymo per 45 dienas, raginame kreiptis į nacionalinę REACH pagalbos tarnybą:
chemija.gamta.lt

Informacija, kurią turėtumėte gauti iš gamintojų/importuotojų/tiekėjų

REACH įpareigoja gamintoją/importuotoją/tiekėją informuoti vartotoją apie saugų gaminio naudojimą. Vartotojas turi teisę žinoti bent jau gaminyje esančios didelį susirūpinimą keliančios medžiagos pavadinimą.

Gamintojas/importuotojas/tiekėjas įpareigotas informuoti vartotoją tik apie tas didelį susirūpinimą keliančias medžiagas, kurių koncentracija gaminyje ar jo pakuotėje viršija 0,1% svorio. Tai reiškia, kad neprivalu informuoti apie kitas gaminyje esančias medžiagas arba apie SVHC medžiagas, kurių koncentracija mažesnė.

Didelį susirūpinimą keliančių medžiagų pavyzdžiai

Pavojinga medžiaga	Galimas poveikis sveikatai	Naudojimas gaminiuose
Formamidas	Kenkia centrinei nervų sistemai, dirgina akis ir odą, siejama su vėžiniais susirgimais.	Gaminiuose, pagamintuose iš EVA (etileno vinilo acetato) plastiko: dėlionėse kilimėliuose, gimnastikos kilimėliuose, paplūdimio šlepetėse.
Ftalatai (angl. <i>bis(2-ethylhexyl) phthalate, benzyl butyl phthalate, diisobutyl phthalate, bis(2-methoxyethyl) phthalate, diisopentyl-phthalate, N-pentyl-isopentyl-phthalate, dipentyl phthalate, dihexyl phthalate</i>)	Trikdo hormoninės sistemos vystymąsi, kenkia vaisingumui.	Gaminiuose pagamintuose iš PVC (polivinilo chlorido) plastiko: žaisluose, automobilių dalyse, statybinėse medžiagose, vinilinėse grindyse, balduose, baseinų dangose, laistymo žarnose, kosmetikoje (kvepaluose ir nagų lake), avalynėje, lauko drabužiuose, rūbuose nuo lietaus, pripučiamuosiuose gaminiuose, sporto prekėse.
Perfluoroktalinė rūgštis (PFOA)	Trikdo hormoninės sistemos vystymąsi, gali sukelti vėžį.	Maisto gaminių reikmenyse neprisvylančiu paviršiumi, tekstilėje, laiduose, kabeliuose, elektronikoje, puslaidininkiuose.
Bromintos degumą mažinančios medžiagos	Patvarios, biologiškai besikaupiančios toksiškos, trikdo hormoninę sistemą.	Elektronikos prekėse, plastikinėse televizorių dalyse, kilimuose.

Daugiau informacijos

Kampanija „Pagalvok, kai perki“
www.pagalvok.lt
www.facebook.com/pagalvok.lt

REACH pagalbos tarnyba Lietuvoje
chemija.gamta.lt
tel. 8 5 212 6090
reachclp@aaa.am.lt

PAGALVOK, KAI PERKI
RINKIS PREKES BE PAVOJINGŲ CHEMINIŲ MEDŽIAGŲ

Šį atmintinę sukurtą ir atspausdintą įgyvendinant projektą Informacinė kampanija apie pavojingas chemines medžiagas Baltijos šalyse (BaltInfoHaz). Projektą dalinai finansavo Europos Sąjungos LIFE+ programa (Projekto nr. LIFE10 INF/EE/108). Baltijos aplinkos forumas prisiima atsakomybę už atmintinės turinį, kuris nebūtinai sutampa su Europos Sąjungos požiūriu.